

การป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ในประเทศไทยไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียน Preventing the Transfer of Foreign Direct Investment in Thailand to ASEAN Emerging Market Competitors

กุลเชษฐ์ มงคล¹
Kulachet Mongkol

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาการป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพผสมผสานเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 ภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศไทย คือ อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์และเครื่องยนต์ จำนวนอุตสาหกรรมละ 17 บริษัท และใช้การวิเคราะห์กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการสรุปปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญและพิจารณาหากจะมีการเคลื่อนย้ายการลงทุน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นการเมืองและกฎหมายมาเป็นอันดับที่หนึ่ง รองลงมาคือปัจจัยด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์ปชั่น และปัจจัยด้านเศรษฐกิจตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเวียดนามที่ถือเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีคะแนนเป็นรองเวียดนามในประเด็นการเมืองและกฎหมาย เนื่องจากประเทศไทยยังคงมีความไม่แน่นอนในเรื่องของการเมือง ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจ ด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ และการคอร์ปชั่น ประเทศไทยยังมีคะแนนการตัดสินใจที่ดีกว่าประเทศเวียดนาม แต่เมื่อพิจารณาค่ารวมทั้งหมดจะพบว่าประเทศเวียดนามมีคะแนนการตัดสินใจในการลงทุนที่สูงกว่าประเทศไทยเล็กน้อย จึงส่งผลให้มีความน่าสนใจในการลงทุนมากกว่าประเทศไทย

คำสำคัญ: การป้องกัน การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ ตลาดเกิดใหม่

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ
Assistant Professor, Department of Business Administration, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok.
Corresponding email: kulachet@swu.ac.th

Abstract

This research aimed to study 1) factors affecting foreign direct investment (FDI) in the Thai industry, and 2) the prevention of foreign direct investment transfer from Thailand to ASEAN emerging market. Total of 34 firms from two different industries (seventeen from computer and electronic parts and components industry and seventeen from automobile and auto machine industry) were examined by in-depth interviews. In addition to the analysis, the analysis hierarchy process (AHP) was conducted in order to identify key factors of FDI transfer.

The results showed that respondents consecutively emphasized political and legal factors, business ethical factor, and economic factor. In comparison to Vietnam, one of Thailand's competitors, it was found that Thailand was weaker than Vietnam in the fact of political and legal instability while Thailand was still stronger than Vietnam in the fact of economic and ethical issues. Nevertheless, in overall, the analysis contended that Vietnam was more attractive than Thailand regarding foreign direct investment.

Keywords: *Prevention, Foreign direct investment, Emerging market*

บทนำ

ประเทศไทยเป็นสมาชิกที่สำคัญของประเทศในกลุ่มอาเซียน และเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีศักยภาพด้านการผลิต มีแรงงานที่เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีภูมิศาสตร์ที่เป็นศูนย์กลางทางการค้าของอาเซียน โดยประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกต่อปีมากกว่าแสนล้านดอลลาร์สหรัฐในตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยถือเป็นเป็นตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) ที่มีโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การลงทุนทางตรง (Foreign Direct Investment [FDI]) ของนักลงทุนต่างชาติในประเทศไทยมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามสำนักงานส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นผู้ดูแลและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสิทธิพิเศษด้านการลงทุนให้กับนักลงทุนต่างชาติ เปิดเผยว่าใน พ.ศ. 2559 (ม.ค.-ก.ย.) การลงทุนทางตรงในประเทศไทยของนักลงทุนต่างชาติ มีมูลค่า 290,975 ล้านบาท (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2559) ลดลงจากเดิมในช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ 32 (พ.ศ. 2558 มีมูลค่า 425,330 ล้านบาท) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2559) ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว จึงสามารถยืนยันได้ว่าถึงแม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพเพียงพอต่อการเป็นฐานการลงทุนและการผลิตในภูมิภาคอาเซียน แต่การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยกลับลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้คู่แข่งของประเทศไทยที่นักธุรกิจและนักลงทุนตลอดจนผู้ประกอบการกำลังให้ความสนใจ ได้แก่ ประเทศเวียดนาม เนื่องจากมีศักยภาพด้านแรงงานสูง แต่มีต้นทุนค่าแรงที่ต่ำ รวมถึงมีภูมิประเทศติดชายทะเล ทำให้สามารถผลิตเพื่อการส่งออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งในปัจจุบันยังพบว่า เวียดนามมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยลดลงในทุกๆ รายการ ซึ่งเป็นเพราะเวียดนามได้มีการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ เวียดนามมีศักยภาพทางการผลิตที่สูงขึ้น ทำให้สามารถผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคในประเทศได้มากขึ้นตามไปด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาถึงการป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียน โดยมุ่งเน้นการศึกษาไปที่ประเทศเวียดนาม ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาใน 2 อุตสาหกรรมสำคัญ ได้แก่ (1) อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (2) อุตสาหกรรมผลิตรถยนต์และเครื่องยนต์ เนื่องจากทั้งสองอุตสาหกรรมเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่งและสองมาตลอดระยะเวลา 10 ปี (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2559) นอกจากนี้การศึกษานี้ยังมุ่งเน้นที่จะระบุถึงปัจจัยด้านการลงทุนที่ธุรกิจพิจารณาเมื่อทำการลงทุนในประเทศไทย โดยผลการศึกษจะสามารถถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ รวมทั้งเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนดังกล่าวไปยังประเทศคู่แข่ง ซึ่งจะสามารถช่วยให้มูลค่าการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยยังคงมูลค่าสูงต่อไปอย่างยั่งยืน

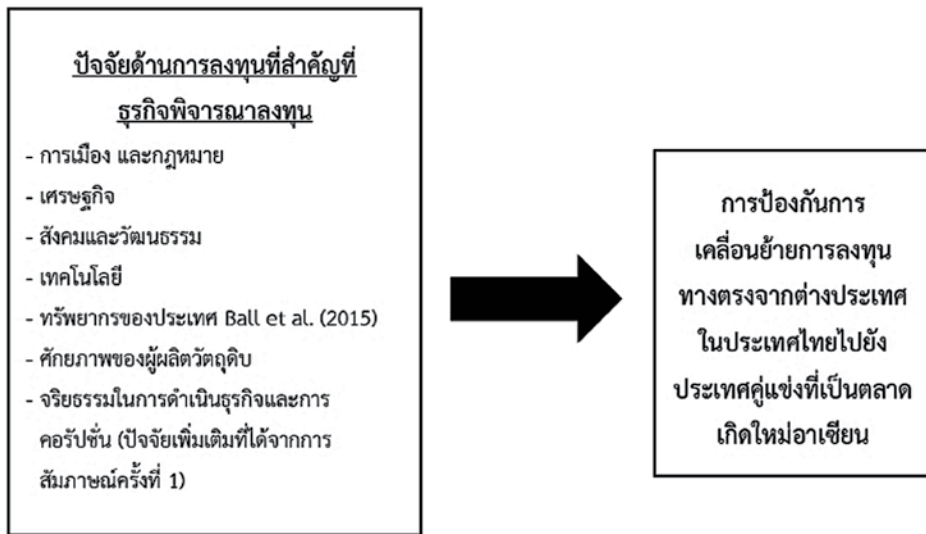
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

หน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจถึงประเด็นสำคัญที่บริษัทต่างชาติใช้พิจารณาการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ เพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการปรับปรุงยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนการค้าและการลงทุน รวมถึงนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ในการสร้างความเชื่อมั่น และความไว้วางใจให้กับนักลงทุนต่างชาติในการเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการช่วยรักษาระดับการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศให้อยู่ในระดับที่สามารถสร้างความมั่นคงและมั่นคงให้กับประเทศไทย รวมถึงเป็นการรักษานักลงทุนให้ยังคงลงทุนในตลาดประเทศไทย ไม่ทำการย้ายไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียน เช่น เวียดนาม เป็นต้น

กรอบแนวคิดการศึกษา



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่รับการลงทุน อีกทั้งยังถือเป็นทุนที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมการสร้างงาน และช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ จากประเทศผู้มาลงทุนอีกด้วย ทั้งนี้ Daniels et al. (2014) และ Wild and Wild (2013) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศที่สอดคล้องกัน ซึ่งจะประกอบด้วยแนวความคิดดั้งเดิม (Classical Theory) โดยได้กล่าวว่า การเคลื่อนย้ายเงินทุนไปลงทุนระหว่างประเทศจะเกิดขึ้นเมื่อผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนในต่างประเทศมากกว่าอัตราดอกเบี้ยตลาดในประเทศ โดยทุนจะเคลื่อนย้ายจากประเทศที่มีระดับอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศต่ำไปยังประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ทั้งนี้การลงทุนทางตรงต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ (Cavusgil et al., 2016) ได้แก่

1. การลงทุนทางตรงต่างประเทศในแนวตั้ง (Vertical FDI) เป็นการลงทุนในต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการขยายกิจการในอุตสาหกรรม มีศูนย์กลางการผลิตอยู่ที่ประเทศแม่เป็นหลัก ซึ่งจะดำเนินธุรกิจในการขายผลผลิตของกระบวนการผลิตที่มีอยู่ในประเทศของตนเอง เช่น การตั้งตัวแทนจัดจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศในลักษณะการลงทุนเอง โดยไม่ขายผ่านตัวแทน

2. การลงทุนทางตรงต่างประเทศในแนวนอน (Horizontal FDI) เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมเดียวกันกับที่ผลิตในประเทศของตนเอง โดยส่วนใหญ่การลงทุนทางตรงต่างประเทศในแนวนอน นักลงทุนจะมองหาแหล่งการลงทุน ณ ประเทศ ที่มีวัตถุดิบราคาถูกและมีค่าจ้างแรงงานต่ำ เช่น ประเทศจีน ประเทศอินเดีย เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม Ball *et al.* (2015) ได้นำเสนอถึงปัจจัยที่สำคัญที่บริษัทข้ามชาติใช้ในการพิจารณาและตัดสินใจลงทุนในต่างประเทศ ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรของประเทศ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการหรือนักลงทุนถึงปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการลงทุน พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ Ball *et al.* (2015) โดยมีปัจจัยที่สำคัญในการพิจารณาเพิ่มเติมจำนวน 2 ปัจจัยที่ปรากฏจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านศักยภาพของผู้ผลิตวัตถุดิบ และปัจจัยด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์ปชั่น

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้ได้้นำแนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ลำดับขั้นตัดสินใจหรือกระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการ “วัดค่าระดับ” ของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้องตรงกับเป้าหมายของการตัดสินใจได้มากที่สุดวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ สุธรรม อรุณ (2553) ได้นำเสนอว่ากระบวนการวิเคราะห์ลำดับขั้นตัดสินใจหรือกระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ ได้รับการคิดค้นเมื่อปลายทศวรรษที่ 1970 โดยศาสตราจารย์ Thomas Saaty แห่งมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย และถูกนำมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานทางธุรกิจอย่างแพร่หลาย เช่น การสั่งซื้อวัตถุดิบ การเลือกสถานที่ในการประกอบการ การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด ตลอดจนใช้ในการพิจารณาตัดสินใจของผู้บริหารที่มีต่อปัจจัยด้านต่างๆ รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของการบริหารทรัพยากรบุคคลในองค์กร เช่น การจัดลำดับความสามารถของพนักงาน การประเมินทางเลือกของสายอาชีพ การสำรวจทัศนคติของพนักงาน ฯลฯ ซึ่งจุดเด่นของกระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ มีดังนี้

1. ให้ผลการสำรวจน่าเชื่อถือกว่าวิธีอื่นๆ เนื่องจากใช้วิธีการเปรียบเทียบเชิงคู่ในการตัดสินใจ ก่อนที่จะลงมือตอบคำถาม
2. มีโครงสร้างที่เป็นแผนภูมิลำดับขั้น เลียนแบบกระบวนการคิดของมนุษย์ ทำให้ง่ายต่อการใช้และการทำความเข้าใจ
3. ผลลัพธ์ที่ได้เป็นปริมาณตัวเลข ทำให้ง่ายต่อการจัดลำดับความสำคัญ และยังสามารถนำผลลัพธ์ดังกล่าวไปเปรียบเทียบ (Benchmarking) กับหน่วยงานอื่นๆ ได้
4. สามารถจัดการตัดสินใจแบบมีอคติหรือลำเอียงออกไปได้
5. ใช้ได้ทั้งกับการตัดสินใจแบบคนเดียวและแบบที่เป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ
6. ก่อให้เกิดการประนีประนอมและการสร้างประขามติ
7. ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษมาคอยควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศในประเทศไทยไปยังประเทศคู่แข่งที่เป็นตลาดเกิดใหม่อาเซียนประกอบด้วยธุรกิจในอนาคตหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ จำนวน 17 บริษัท และธุรกิจในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องยนต์และเครื่องยนต์ จำนวน 17 บริษัท เนื่องจากอุตสาหกรรมทั้ง 2 เป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศมากที่สุด (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2559) ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 บริษัท ถือว่าเป็นจำนวนที่มีความเหมาะสมสำหรับการทำวิจัยโดยการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ลำดับขั้นตัดสินใจ อีกทั้งยังมีค่าความคลาดเคลื่อนให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Saaty, 1980)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยทำการรวบรวมข้อมูล 2 ครั้งโดยมีรายละเอียดดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 1 เพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยโดยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 6 คนสอดคล้องกับ Collis and Hussey (2009) ที่ได้นำเสนอว่าการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพควรทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมดจำนวน 5 ตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสม การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งผู้บริหารออกเป็น 2 กลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารในกลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์และเครื่องยนต์จำนวน 3 คน และสัมภาษณ์ผู้บริหารในกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบจำนวน 3 คน เกี่ยวกับประเด็นหรือปัจจัยที่กระทบต่อการตัดสินใจหรือการลงทุนในตลาดประเทศไทยที่นอกเหนือจากทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อที่จะนำมาใช้ในการพัฒนากรอบแนวคิดให้ประเด็นหรือปัจจัยอื่นที่มีความน่าสนใจ เหมาะสม และมีประสิทธิภาพซึ่งจะเพิ่มความสมบูรณ์ของการศึกษาในครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งที่ 2 เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารระดับสูงของบริษัท โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำข้อคำถามในลักษณะแบบปลายเปิด (Open Form) จำนวน 7 ข้อคำถาม โดยมุ่งเน้นในเรื่องของปัจจัยด้านการลงทุนที่สำคัญที่ธุรกิจใช้พิจารณาการลงทุนในประเทศไทย ผลจากข้อมูลดังกล่าวจะถูกนำไปสรุปรูปสร้างทางเลือกของการตัดสินใจเพื่อทำการวิเคราะห์ลำดับขั้นการตัดสินใจ (Analysis Hierarchy Process [AHP])

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการสัมภาษณ์ (Interview) โดยข้อมูลที่ต้องการรวบรวมได้แก่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านการลงทุนที่สำคัญที่ธุรกิจพิจารณาในการลงทุน และเมื่อทราบปัจจัยดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปใช้สร้างกรอบแนวคิดและแบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร และทางเว็บไซต์ต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสรุปผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 วิเคราะห์การตัดสินใจลงทุนทางตรงของกลุ่มตัวอย่างว่ามีความสำคัญกับปัจจัยใดมากที่สุด โดยใช้กระบวนการลำดับขั้นเชิงวิเคราะห์ (Analysis Hierarchy Process: AHP) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้ในการ “วัดค่าระดับ” ของการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลการตัดสินใจที่ถูกต้องตรงกับเป้าหมายของการตัดสินใจได้มากที่สุด (Saaty, 1980)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการศึกษา

จากการรวบรวมข้อมูลและการสัมภาษณ์ครั้งที่ 1 เพื่อสร้างกรอบแนวคิดพบว่าปัจจัยที่อาจทำให้เกิดการพิจารณาเคลื่อนย้ายการลงทุนหรือการตัดสินใจการลงทุนจะมี 7 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) การเมือง และกฎหมาย (2) เศรษฐกิจ (3) สังคมและวัฒนธรรม (4) เทคโนโลยี (5) ทรัพยากรของประเทศ (6) ศักยภาพของผู้ผลิตวัตถุดิบ และ (7) จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์ปชั่น

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครั้งที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของประเทศไทย คือ อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ จำนวน 17 บริษัท และอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์และเครื่องยนต์ จำนวน 17 บริษัท รวม 34 บริษัท พบว่าประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะพิจารณาเคลื่อนย้ายการลงทุนไปยังตลาดเกิดใหม่ประเทศอื่นมีเพียง 3 ปัจจัย จากทั้งหมด 7 ปัจจัยที่พบก่อนหน้านี้ ประกอบด้วย (1) การเมืองและกฎหมาย (2) เศรษฐกิจและ (3) จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์ปชั่น (ดังตารางที่ 1)

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า นอกเหนือจากประเทศไทย ประเทศเวียดนามถือเป็นตลาดเกิดใหม่ที่น่าสนใจในอาเซียน มีทรัพยากรสำหรับการผลิตและวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย รวมถึงมีระยะทางไม่ไกลจากประเทศไทย ทำให้มีความสะดวกหากจำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้ายการลงทุน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบความน่าลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศเวียดนามเนื่องจากประเทศเวียดนามถือเป็นคู่แข่งที่สำคัญ

ตารางที่ 1: ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาการลงทุนในตลาดต่างประเทศ ระหว่างประเทศไทยและประเทศเวียดนาม

ประเด็น	พิจารณา	ไม่พิจารณา	ประเด็นที่เลือกมาวิเคราะห์
1. การเมือง และกฎหมาย	34 ตัวอย่าง (100%)	-	✓
2. เศรษฐกิจ	34 ตัวอย่าง (100%)	-	✓
3. สังคมและวัฒนธรรม	-	34 ตัวอย่าง (100%)	-
4. เทคโนโลยี	-	34 ตัวอย่าง (100%)	-
5. ทรัพยากรของประเทศ	13 องค์กร (38%)	21 องค์กร (62%)	-
6. ศักยภาพของผู้ผลิตวัตถุดิบ	14 องค์กร (41%)	20 องค์กร (59%)	-
7. จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ	34 องค์กร (100%)	-	✓

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกปัจจัยที่พิจารณาเพื่อลงทุนในตลาดต่างประเทศ โดยผลการประเมินนั้นผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญเกินกว่าร้อยละ 50 มาพิจารณา

ทั้งนี้ ปัจจัย 4 ด้านที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญน้อยกว่าร้อยละ 50 และไม่ถูกนำมาพิจารณาเปรียบเทียบได้แก่ (1) ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นว่าการสื่อสารในปัจจุบันได้เชื่อมโยงวัฒนธรรมที่แตกต่างให้มีการหลอมรวมเป็นหนึ่ง ทำให้บริษัทสามารถได้รับข้อมูลเพียงพอที่จะปรับตัวด้านวัฒนธรรมได้ และไม่เป็นอุปสรรคในการลงทุนจึงพิจารณาว่าไม่สำคัญ (2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเทคโนโลยีในปัจจุบันมีราคาต่ำลง ทำให้ตลาด

เกิดใหม่สามารถที่จะจัดหามาใช้ในการดำเนินงาน จึงเป็นประเด็นที่ไม่สำคัญในการพิจารณาการลงทุน (3) ปัจจัยด้านทรัพยากรของประเทศ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีทรัพยากรที่ใช้และสนับสนุนการผลิตในอุตสาหกรรมของกลุ่มตัวอย่างไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ (4) ปัจจัยด้านศักยภาพของผู้ผลิตวัตถุดิบโดยกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นเช่นเดียวกันว่าผู้ผลิตวัตถุดิบในกลุ่มประเทศอาเซียนมีศักยภาพที่ไม่แตกต่างกันมาก ในขณะที่ปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญมากกว่าร้อยละ 50 มีเพียง 3 ปัจจัยได้แก่ (1) ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย (2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และ (3) ปัจจัยด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์รัปชัน

ดังนั้น จากตารางที่ 1 สามารถสรุป 3 ปัจจัยที่สำคัญและนำมาพิจารณาและใช้ในการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย: สิ่งที่กลุ่มตัวอย่างมีความกังวลคือความไม่มั่นคงทางการเมือง โดยให้ความเห็นว่า ถึงแม้ว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันจะมีภาพลักษณ์การทำงานที่สุจริตและเป็นเอกเทศ แต่เป็นรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น ประเทศไทยยังคงจะต้องมีความเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในอนาคตสามารถส่งผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจทั้งทางด้านบวกและด้านลบ จึงถือเป็นความเสี่ยงในการลงทุนทางตรงในประเทศไทย

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ: ข้อดีของเศรษฐกิจไทยคือมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถาบันการเงินมีการเตรียมความพร้อมรับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ดี และส่งเสริมให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) เข้ามามีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชาติ เพราะ SMEs ของไทยคือผู้ผลิตวัตถุดิบหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนับสนุนให้ระบบธุรกิจเดินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงรัฐบาลมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ

3. ปัจจัยด้านจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์รัปชัน: กลุ่มตัวอย่างได้กล่าวว่าการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักจะมีความเสี่ยงการติดสินบนจากหน่วยงานรัฐได้ยาก บริษัทสัญชาติไทยที่ร่วมลงทุนกับบริษัทต่างชาติ รวมถึงบริษัทต่างชาติที่ลงทุนในประเทศไทยมักจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการอำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผิดหลักจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจในต่างประเทศ

หลังจากนำ 3 ปัจจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ลำดับขั้นการตัดสินใจ (AHP) พบว่าประเทศเวียดนาม มีความน่าสนใจในการลงทุนกว่าประเทศไทย เนื่องจากมีค่าคะแนนการตัดสินใจที่สูงกว่าประเทศไทย แต่ทั้งนี้ก็เป็นค่าคะแนนที่สูงกว่าเพียงเล็กน้อย โดยประเทศไทยยังมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจและมีจริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์รัปชันที่ดีกว่าประเทศเวียดนาม แต่เนื่องจากประเทศไทยมีความขัดแย้งทางการเมืองบ่อยครั้ง ประกอบกับกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญของปัจจัยทางการเมืองในระดับที่สูงกว่าปัจจัยอื่นๆ ทำให้การวิเคราะห์ครั้งนี้แสดงผลให้เห็นว่าประเทศเวียดนามมีความน่าลงทุนมากกว่าประเทศไทย (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: การคำนวณหาลำดับความสำคัญของแต่ละทางเลือกในภาพรวม

ทางเลือก	การเมืองและกฎหมาย (57%)	เศรษฐกิจ (14%)	จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจ และการคอร์ปชั่น (29%)	ลำดับความสำคัญ รวม
ไทย	$(0.25)(0.57) + (0.75)(0.14) + (0.75)(0.29)$			46.5
เวียดนาม	$(0.75)(0.57) + (0.25)(0.14) + (0.25)(0.29)$			53.5

จากผลการศึกษาดังกล่าว เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงในประเทศไทยไปยังประเทศเวียดนาม บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งสองกลุ่มควรมุ่งเน้นเรื่องการนำหลักบรรษัทภิบาล (Corporate Governance) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) มาใช้ในองค์กร เพื่อให้สามารถประยุกต์รูปแบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับการเมืองและกฎหมายของไทย รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐมองเห็นคุณค่าของการเป็นธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และเป็นการดำเนินงานที่เป็นตัวอย่างเพื่อให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุนอย่างเต็มที่ บริษัทอาจมีการตั้งหน่วยงานหรือกลุ่มงานวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองอย่างใกล้ชิดเพื่อติดตามสถานการณ์ และประยุกต์การบริหารจัดการตลอดจนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐ บริษัทจำเป็นต้องใช้ข้อมูลทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนการตัดสินใจอย่างครบถ้วนเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการตัดสินใจ เช่น การพยากรณ์ความต้องการวัตถุดิบและการพยากรณ์ยอดขาย เป็นต้น นอกจากนี้ บริษัทจำเป็นต้องปฏิเสธและหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการทุจริตในการดำเนินงาน เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่นการถูกตรวจสอบจากบริษัทที่ลงทุนทางตรงที่มาจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศของภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีของ Ball *et al.* (2015) ร่วมกับปัจจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดอีก 2 ปัจจัย จึงสามารถสรุปได้ว่ามีปัจจัยทั้งหมด 7 ปัจจัยที่นักลงทุนจะใช้ในการพิจารณาได้แก่ (1) การเมืองและกฎหมาย (2) เศรษฐกิจ (3) สังคมและวัฒนธรรม (4) เทคโนโลยี (5) ทรัพยากรของประเทศ (6) ศักยภาพของผู้ผลิตวัตถุดิบ และ (7) จริยธรรมในการดำเนินธุรกิจและการคอร์ปชั่น เมื่อพิจารณาจากแนวคิดทฤษฎีพบว่ามีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Luiz and Charalambous (2009) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนทางตรงในกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮาราในทวีปแอฟริกาจำนวน 48 ประเทศ (Sub-Saharan African: SSA) และ Kok and Ersoy (2009) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กระทบต่อการลงทุนทางตรงในประเทศกำลังพัฒนา โดยการป้องกันการเคลื่อนย้ายการลงทุนทางตรงในประเทศไทยไปยังตลาดเกิดใหม่อื่นๆที่เป็นคู่แข่ง สามารถทำได้โดยการมีส่วนร่วมและการทำงานอย่างบูรณาการทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้ บริษัทเอกชนควรมุ่งเน้นการดำเนินธุรกิจโดยใช้หลักบรรษัทภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (Wheelen and Hunger, 2015; Thompson *et al.*, 2017)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาพบว่าประเทศเวียดนามมีความน่าสนใจในการลงทุนมากกว่าประเทศไทย ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการสนับสนุนการค้าการลงทุนอย่างต่อเนื่อง เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุน การยกเว้นอัตราภาษีที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางตรงต่างประเทศ การสนับสนุนด้านการส่งออก การพัฒนานวัตกรรมส่งออกโดยเฉพาะการลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อน นอกจากนี้รัฐบาลไทยควรออกนโยบายทางเศรษฐกิจที่กำหนดแนวทางอย่างชัดเจนในอนาคตเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุนในการลงทุนในประเทศไทย

1.2 รัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีมาตรการป้องกันและรับมือวิกฤตการณ์ทางการเงินโลกที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ยกเลิกรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของรัฐบาล และส่งเสริมการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนด้านการค้าและการลงทุนในประเทศไทย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะสร้างงาน อาชีพ และรายได้ให้กับประเทศชาติอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยอุตสาหกรรมอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อเป็นการยืนยันถึงปัจจัยที่บริษัทในต่างประเทศใช้พิจารณาในการลงทุน หรืออาจช่วยในการค้นพบปัจจัยใหม่ที่สำคัญที่ใช้ในการพิจารณาลงทุน

2.2 อาจจะเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่เป็นตลาดเกิดใหม่ในอาเซียน ซึ่งอาจจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). **รายชื่ออุตสาหกรรม**. สืบค้นจาก <http://www.dbd.go.th>.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2559). **สถิติการค้าในภาคอุตสาหกรรม**. สืบค้นจาก <http://www.ops3.moc.go.th/export/>
- สุธรรม อรุณ. (2553). **การวิเคราะห์ลำดับขั้นเชิงชั้นการวิเคราะห์**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2559). **การลงทุนทางตรงในประเทศไทยของนักลงทุนต่างชาติ**. สืบค้นจาก http://www.boi.go.th/index.php?page=statistics_foreign_direct_investment
- Ball, D., Geringer, M., Minor, M., and Mcnett., J. (2015). **International Business**. New York: McGraw-Hill.
- Cavusgil, T., Knight, G., & Riesenberger, J. (2016). **International Business: The New Realities**. New York: Prentice Hall.
- Collis, J., & Hussey., R. (2009). **Business Research A Practical Guide for Undergraduate and Postgraduate Students**. Hampshire: Macmillan Publishers.
- Daniels, J., Radebaugh, L., & Sullivan., D. (2014). **International Business**. New York: Prentice Hall.

- Kok, R., & Ersoy, B., (2009). **Analyses of FDI determinants in developing countries.** International Journal of Social Economics, 36(1/2), 105–123.
- Luiz, J., & Charalambous, H. (2009). **Factors Influencing Foreign Direct Investment of South African Financial Services Firms in SubSaharan Africa.** International Business Review, Elsevier, 18(3), 305-317.
- Saaty, T.M. (1980). **Decision making with the analytic hierarchy process.** Pittsburgh: University of Pittsburgh.
- Thompson, A., Peteraft, M., Gamble, J. and Strickland J. A. (2017). **Crafting and Executing Strategy.** Irvine: McGraw hill.
- Wheelen, L.T. and Hunger, D. J. (2015). **Strategic Management and Business Policy.** New York: Prentice Hall.
- Wild, J. and Wild, K. (2013). **International Business.** New York: Prentice Hall.